

пътъ съ него. На-дали може да бѣде съмѣние, че поискитѣ училища, едничкитѣ у насъ прѣзъ мрачнитѣ врѣмена на робството ни сж броели между ученицитѣ си и дѣвочета, малко или много. Било съ цѣль за поставяване въ монашество, било отъ проста набожностъ, дѣвици безъ друго ще е имало да посѣщаватъ величинитѣ училища въ градоветѣ или мѣнастиритѣ, да научатъ книга, поне волжото да прочитатъ молитви и божествени книги. Това толкова пѣвече, че гръцката книга въ българския женски полъ памѣри още по-неблагодарно поле, отколкото въ мъжския: българскитѣ, съ малки исключения и то тобо въ поднадиклитѣ подъ гърцизма градове, никога не сж учили гръцки. Отъ първата четвъртина на нашия вѣкъ има вѣче явни доказателства за обучение българката на грамотностъ. Въ Велесъ, напр. *даскалъ Митре*, който е почналь да учителствува отъ около 1810 г., училъ е момчета и момичета. За хаджи Поакимовитѣ книги, издадени 1817 и 1819, се явиватъ спомощници и отъ женския полъ изъ Кратово, Скопие, Самоковъ и Щипъ; изъ разни градове знажтъ се и помнжтъ се още стари жени грамотни, които сж учили книга прѣди 60—70 год. при вѣкой свещеникъ или частенъ учителъ. А. Григоровичъ въ пътуванието си низъ България (1845) е заварвалъ вече отъ 200 до 300 и 400 дѣца отъ двата пола въ посѣтени отъ него училища. Отъ тая епоха впрочемъ иде вече и отваряньето първитѣ дѣвически училища.

Потрѣбата отъ отдѣлни учебни заведения за женския полъ не се забавила да се усѣти тутакси слѣдъ появата на първитѣ мъжски училища по новата система на обучението. Нашитѣ просвѣтени дѣйци — Априловци, Фотиновци, Бероновци и пр., които достойно продължихж почнатото отъ Паисия и Софрония свето дѣло, проливнажи напълно въ задачата си, неможехж да необърнажтъ внимание и за възпитанието на българката. Зеръ иска казване, че на българската майка има да се благодари, гдѣто домашното огнище остана неприкосновено за гърцизма даже въ погърченитѣ ни градове, че тя и нашитѣ селени бидохж главнитѣ стълбове на народността и езика ни, хранилицето на вѣрванията, обичаитѣ, народното ни творчество, — на това, ще ни дава физиономия като отдѣленъ народъ. Помѣнатитѣ дѣйци отлично разбирахж още, че народното самосъзнание бива крѣлко, когато основата му почива въ домашното огнище, та не се забавихж да промисляжтъ ѓ-врѣме и за отварянье женски учебни заведения²⁾.

²⁾ Какъ е гледатъ Ф. на женското образование, колко сж го радвали първитѣ стѣпки на туй образование у насъ, гл. „Любословіе“ II т., стр. 13, 53-